

NORGES HØYESTERETT

Den 28. september 2015 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Bull, Kallerud og Bergsjø i

HR-2015-01962-U, (sak nr. 2015/1707), straffesak, anke over kjennelse:

A (advokat Ragnhild Torgersen)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder spørsmål om opphevelse av tingrettens dom grunnet påstått krenkelse av FN's konvensjon om sivile og politiske rettigheter – SP – artikkel 14 nr. 5 om at enhver som er domfelt for en forbrytelse, skal ha rett til å få domfellelsen og straffutmålingen overprøvet av en høyere instans i overensstemmelse med lov.
- (2) Romsdal tingrett avsa 21. februar 2012 dom med slik slutning:
 - "1. **A, født 00.00.1970, dømmes for overtredelse av straffeloven § 192 første ledd bokstav b jf annet ledd bokstav a, til en straff fengsel i 3 – tre – år og 9 – ni – måneder, jf. straffeloven § 64.**
Varetekt kommer til fradrag med 3 – tre – dager.
 2. **Han dømmes til innen 2 – to – uker å betale erstatning for økonomisk tap med kr 500,- – femhundrekroner, samt oppreisningserstatning med kr 160.000,- – ethundreogsekstitusen kroner, til B.**
 3. **Saksomkostninger idømmes ikke."**
- (3) A anket over lovanvendelsen og bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, samt erstatningskravet, til lagmannsretten.
- (4) Ankeforhandlingen ble forhåndsberammet til 13. august 2012. Innkalling til ankeforhandlingen ble forkynt for A 2. mars 2012.

- (5) A er polsk statsborger. Den 1. mars 2012 traff Utlendingsdirektoratet – UDI – vedtak om utvisning med plikt til å forlate Norge umiddelbart. Vedtaket var begrunnet i andre straffbare forhold enn det som ble pådømt i saken fra februar 2012, men også Romsdal tingretts dom ble trukket frem for å belyse faren for gjentakelse av straffbare forhold ved fortsatt opphold i Norge. UDI var på tidspunktet da vedtaket ble truffet, kjent med at A hadde anket denne dommen.
- (6) UDIs vedtak innebærer varig innreiseforbud for A. Det fremgår av vedtaket at dersom nye eller særskilte omstendigheter foreligger, kan det søkes om opphevelse av innreiseforbudet eller om kortvarig besøk til Norge. Slik søknad må fremmes fra en norsk utenriksstasjon.
- (7) Vedtaket fra UDI ble forkynt for A 5. mars 2012, hvoretter han straks ble transportert ut av Norge. Da han ankom Polen natt til 6. mars 2012, ble han umiddelbart pågrepet av polske myndigheter for å avsone en polsk dom. Han har siden vært frihetsberøvet, og det er opplyst at han skal sone i Polen frem til 7. april 2016.
- (8) Frostating lagmannsrett traff 12. mars 2012 beslutning om å henvise As anke over Romsdal tingretts dom til ankeforhandling. Ankeforhandling ble forsøkt avholdt 13. august 2012, uten at A møtte. Påtalemyndigheten begjærte som følge av dette anken avvist. Lagmannsretten tok ikke begjæringen til følge, og bestemte ved kjennelse 13. august 2012 at ankeforhandlingen skulle utsettes. Saken har deretter vært forsøkt berammet flere ganger uten at man har lyktes i å få A til å møte. Polske myndigheter vil ikke gi ham permisjon fra fengslet for å møte i straffesak i Norge.
- (9) Påtalemyndigheten fremsatte i brev 2. oktober 2014 begjæring om å heve ankesaken etter straffeprosessloven § 336 fjerde ledd. Bistandsadvokaten for fornærmede tiltrådte påtalemyndighetens begjæring. As forsvarer anførte at ankesaken ikke kunne heves, da heving ville innebære en krenkelse av SP artikkel 14 nr. 5. Forsvareren fremsatte begjæring om at tingrettens dom oppheves.
- (10) Frostating lagmannsrett avsa 22. januar 2015 kjennelse med slik slutning:
- "1 Påtalemyndighetens begjæring om heving av ankesaken tas ikke til følge.**
2 As begjæring om oppheving av tingrettens dom tas ikke til følge.
3 Ankeforhandlingen utsettes til etter april 2016."
- (11) A har inngitt anke over avgjørelsen om ikke å oppheve tingrettens dom. Det anføres i korte trekk at han som følge av norske myndigheters handlinger i realiteten er blitt frarøvet sin rett til reell ankeprøving, jf. SP artikkel 14 nr. 5. En ankeforhandling kan tidligst gjennomføres i 2016, og dette forutsetter at A først søker norske myndigheter om innreisetillatelse, og at slik tillatelse gis. På dette tidspunktet må bevissituasjonen i saken nødvendigvis ha blitt vesentlig endret som følge av den lange tiden som er gått, og det vil ikke være forsvarlig å gjennomføre ankesaken. Det lange tidsforløpet i saken innebærer for øvrig en krenkelse av domfeltes rett til å få sin sak behandlet innen rimelig tid.
- (12) *Påtalemyndigheten* har tatt til motmæle og har sluttet seg til lagmannsrettens kjennelse. Det blir vist til at saken er utsatt til etter april 2016 som følge av at A soner straff i Polen. Det anføres at det etter dette tidspunktet må tas en ny vurdering av fremdriften i saken.
- (13) Fornærmedes bistandsadvokat har sluttet seg til lagmannsrettens kjennelse og

påtalemyndighetens bemerkninger.

- (14) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalget har full kompetanse ved overprøving av lagmannsrettens kjennelse.
- (15) Den påankede kjennelse ble avsagt 22. januar 2015. Anken innkom Høyesterett 22. september 2015. Tidsbruken skyldes de problemer som forsvareren har hatt med å få samtalt med sin klient.
- (16) FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 14 nr. 5 lyder:
- "Everyone convicted of a crime shall have the right to his conviction and sentence being reviewed by a higher tribunal according to law."**
- (17) Også Den europeiske menneskerettighetskonvensjons – EMKs – tilleggsprotokoll nr. 7 artikkel 2 nr. 2 inneholder en bestemmelse om ankerett. Ettersom SP artikkel 14 nr. 5 har fått en mer absolutt utforming enn den bestemmelsen, nøyer ankeutvalget seg i det følgende med å bedømme saken i relasjon til SP artikkel 14 nr. 5.
- (18) A ble i tingretten dømt for en forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn seks år. Han har derfor krav på å få prøvd anken over dommen, jf. straffeprosessloven § 321 tredje ledd, og har dermed en konvensjonsbeskyttet ankerett ("according to law"), jf. SP artikkel 14 nr. 5.
- (19) Etter straffeprosessloven § 336 fjerde ledd kan en ankesak heves dersom det har gått mer enn to år siden siktede erklærte anke, og ankeforhandling ikke er holdt fordi det har vært umulig å innkalle siktede, eller fordi siktede har hatt gyldig fravær. Regelen er ment som en sikkerhetsventil, og tar først og fremst sikte på situasjoner hvor sykdom, opphold på sykehus i utlandet eller annet gyldig fravær, det vil si forhold på den siktedes side, medfører gjentatte mislykkede innkallingsforsøk, jf. Ot.prp. nr. 66 (2001–2002) side 114. Konsekvensen av at en ankesak heves etter straffeprosessloven § 336 fjerde ledd, er at tingrettens dom blir rettskraftig.
- (20) Straffeprosessloven § 336 tar ikke stilling til hva konsekvensene vil være om det er disposisjoner på myndighetenes side som hindrer gjennomføring av en ankeforhandling. Spørsmålet blir om ankesaken må utsettes med sikte på en senere berømmelse, eller om SP artikkel 14 nr. 5 medfører at den påankede dommen nå må oppheves, slik A har krevet.
- (21) Etter ankeutvalgets syn kan det ikke være aktuelt å oppheve den fellende tingrettsdommen når det er muligheter for å få gjennomført en ankeforhandling med tiltalte til stede innen det tidsperspektivet som det her er tale om.
- (22) Lagmannsretten uttaler følgende om den konkrete vurderingen i så måte:

"Umulighet med hensyn til å møte kan bare konstateres frem til april 2016. Etter dette er ulike scenarier aktuelle. Som det fremgår av saksfremstillingen ovenfor, ble A ilagt varig innreiseforbud til landet. Det kan imidlertid søkes om dispensasjon fra forbudet. Således er det fullt mulig at ankeforhandlingen kan avholdes en gang etter april 2016, dersom A søker om og får midlertidig innreisetillatelse.

Et annet scenario er at A ikke møter til ankeforhandling etter april 2016 – enten fordi han ikke vil komme, eller fordi han ikke får dispensasjon. Vurderingen av om saken skal heves eller om tingrettsdommen da skal oppheves – eller om saken skal utsettes ytterligere – vil i

stor grad bero på årsaken til at A ikke møter. Lagmannsretten kan ikke forskuttere et utfall her.

Slik saken står nå, ser ikke lagmannsretten grunnlag for å oppheve tingrettens dom. Det er en realistisk mulighet for å avvikle ankeforhandlingen med A til stede. Lagmannsretten er oppmerksom på at bevisene svekkes ettersom årene går, men det må bli opp til påtalemyndigheten – når ankeforhandlingen eventuelt lar seg gjennomføre – å foreta en konkret vurdering av dette."

- (23) Ankeutvalget slutter seg til denne vurderingen.
- (24) Den europeiske menneskerettighetskonvensjon – EMK – artikkel 6 nr. 1 krever rettergang innen rimelig tid. Dersom ankesaken kan avholdes etter april 2016, vil det ha gått over fem år siden det straffbare forholdet fant sted. I den grad det lange tidsløpet er foranlediget av disposisjoner fra norske myndigheter, oppstår spørsmålet om den lange tiden innebærer en krenkelse av EMK artikkel 6 nr. 1 som må kompenseres, jf. konvensjonens artikkel 13. Når tidsperspektivet er frem til april 2016, må det imidlertid være klart at konvensjonens krav til kompensasjon ikke innebærer at tingrettens fellende dom må oppheves.
- (25) Anken blir etter dette å forkaste.
- (26) Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING :

Anken forkastes.

Knut H. Kallerud
(sign.)

Henrik Bull
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Riktig utskrift: